

Kiertotalouden green deal - kysymyksiä ja vastauksia (11.6.2024)

SISÄLLYS

1. Yleisiä kysymyksiä, sivut 1-2
2. Kuntien sitoumukset, sivu 2
3. Toimialajärjestöjen, maakuntien ja yhteistyökonsortioiden kattositoumukset, sivut 3-4
4. Toimenpiteet ja tavoitteet, sivut 4-5
5. Käytännön asioista: viestintä, aikataulu ja tiedot, sivut 5-6
6. Arviointi, s. 6
7. Raportointi, s. 7

1. Yleisiä kysymyksiä

Kysymys: Mikä on olemassa olevien kiertotalouteenkin liittyvien erillisten green dealien suhde tähän uuteen? Aiotaanko niitä jotenkin yhdistää tähän laajempaan kiertotalouden GD:iin?

Vastaus: Kiertotalouden green deal täydentää olemassa olevia green deal –sopimuksia ja tuo mahdollisuuden pidempiaikaiseen strategiseen sitoutumiseen ja yhteistyöhön. Kaikki green deal -sopimukseen sitoutuneet tahot voivat halutessaan sitoutua myös kiertotalouden strategiseen green dealiin. Kiertotalouden green dealiin voi soveltuvin osin kytkeä toimenpiteitä jo olemassa olevista green deal -sopimuksista esimerkiksi työkoneiden sähköistämiseen, kestävään purkamiseen ja annospakkausten uudelleenkäyttöön liittyen. Kiertotalouden green dealiin ei kuitenkaan voi liittyä automaattisesti green deal -sopimuksella.

Kiertotalouden green deal on luonteeltaan strategisempi ja aikajänteeltään pidempi kuin green deal -sopimukset, jotka fokusoituvat tietyn haasteen ratkaisemiseen tai lainsäädännön toimeenpanoon ja joiden aikajänne on usein alle 10 vuotta.

Kysymys: Toivotaanko jätehuoltoyhtiöitä mukaan sitoumukseen?

Vastaus: Kyllä, myös jätehuoltoyhtiöt ovat tervetulleita sitoutumaan. Jätehuoltoyhtiö voisi esimerkiksi asettaa kunnianhimoisia tavoitteita ja toimia jätteen ohjaamiseksi enemmän materiaalihyödynnykseen, jätteenpolton vähentämiseksi tai kotien/yritysten lajitteluaktiivisuuden merkittäväksi nostamiseksi.

Kysymys: Prosessin alussa oli suunnitteilla SYKEen toimesta materiaalivirtaselvitys ja siitä myös maakunnalliset tiedot?

Vastaus: [Suomen kansantalouden materiaalivirrat ja niiden vaikutukset -raportin](#) luvussa 3.3 käsitellään luonnonvarojen ottoa ja kulutusta maakunnittain sekä tarkemmin liitteessä 10.

2. Kuntien sitoumukset

Kysymys: Mitä konkreettisia hyötyjä imagohyötyjen lisäksi kunta saa muodollisen sitoumuksen tekemisestä suhteessa siihen, että se tekisi muutenkin edistettäviä kiertotaloustoimia itsekseen?

Vastaus: Sitoutuneet kunnat saavat tukea, tietoa ja sparrausta sekä vuoropuhelusta ministeriöiden kanssa, että perustettavilta ”kotipesiltä”. Ne tukevat toimia, sparraavat ja edistävät yhteistyötä sekä rahoituslähteiden löytämistä. Mukanaolollaan kunnat voivat osoittaa edelläkävijyytensä kiertotalouden edistäjinä sekä pääsevät verkostoitumaan ja kehittämään yhteistyötä muiden kiertotalouteen tähtäävien toimijoiden kanssa.

Kunnille sitoutuminen KGD:hen tarjoaa myös työkalun ja prosessin tunnistaa vaikuttavimmat kiertotaloustoimet ja keskeiset tavoitteet ja näin kirittää omaa toimintaansa kohti kiertotaloutta sekä saada tietoa rahoitusmahdollisuuksista. Lisäksi tavoitteemme on rakentaa konsortioita, jotka voisivat olla mielenkiintoisia kotimaisen tai EU-rahoituksen näkökulmasta.

Kiertotalouden green deal -sitoumuksiin ei ole tarkoitus listata mahdollisimman paljon olemassa olevia kiertotalouteen liittyviä toimenpiteitä, vaan sitoumuksiin kannattaa mieluummin valita muutamia konkreettisia ja vaikuttavia toimenpiteitä ja tavoitteita. Oleellista on keskeisten strategisten tavoitteiden tunnistaminen vuoteen 2035.

Kyse on kuitenkin vapaaehtoisesta yhteiskehittämisprosessista ja eri organisaatiot arvioivat itse sen, onko Kiertotalouden green dealissa lisäarvoa tai potentiaalia.

Kysymys: Jos kunta on tekemässä sitoumusta, niin voiko toimenpiteitä toteuttaa kaupungin konserniyhtiöt (esim. energia-, vesi- jne.)? Voiko konserniyhtiö tehdä sitoumuksen?

Vastaus: Kuntien osittain tai kokonaan omistamat konserniyhtiöt voivat olla joko mukana kunnan sitoumuksessa tai tehdä oman sitoumuksensa. Oma sitoumus voi tulla kysymykseen erityisesti suurilla konserniyhtiöillä.

3. Toimialajärjestöjen, maakuntien ja yhteistyökonsortioiden kattositoumukset

Kysymys: Voiko sitoumuksen tehdä esimerkiksi yritysklusteri?

Vastaus: Kyllä voi. Yritysklusterit tai eri toimijoiden yhteistyökonsortiot voivat tunnistaa yhteisiä tavoitteita ja toimia ja laatia näiden pohjalta yhden yhteisen sitoumuksen. Mikäli kyseessä on suurempi klusteri tai ekosysteemi, toimijat voivat harkita myös yhteisen kattositoumuksen tekemistä, johon mukana olevat toimijat liittyvät omilla tarkennetuilla sitoumuksillaan.

Kysymys: Voiko yksittäinen toimija osallistua jonkun organisaation kattositoumukseen ja tehdä myös oman tarkemman sitoumuksensa?

Vastaus: Kyllä voi, sillä kattositoumukseen liittyvän tahon on tehtävä oma sitoumuksensa, jossa se asettaa itselleen omat tarkemmat mittarit, tavoitteet ja toimenpiteet oman toiminnan ja lähtötilanteen näkökulmasta. Poikkeuksena tästä ovat pienet yritykset (enintään 50 työntekijää ja yrityksen liikevaihto tai taseen loppusumma on enintään 10 miljoonaa euroa), jotka voivat liittyä suoraan kattositoumukseen ilman omaa sitoumusta.

Kysymys: Voiko toimialajärjestö tehdä toimialakohtaisen sitoumuksen vai onko rooli lähinnä sparraava/viestinviejä?

Vastaus: Toimialajärjestö voi halutessaan tehdä toimialakohtaisen kattositoumuksen, jossa se sitoutuu kannustamaan, edistämään ja tukemaan oman toimialansa yritysten siirtymää kiertotalouteen. Kattositoumukseen tulee valita myös tiettyjä toimenpidealueita, joille asetetaan koko toimialaa ohjaavia yhteisiä mittareita, tavoitteita ja toimenpiteitä. Yksittäiset yritykset voivat liittyä kattositoumukseen asettamalla itselleen omissa sitoumuksissa kattositoumusta tukevat tarkemmat toimenpiteet, mittarit ja tavoitteet oman toimintansa näkökulmasta. Pienet yritykset voivat liittyä suoraan kattositoumukseen.

Kysymys: Ovatko esimerkiksi maakuntien liitoille suunnitellut kattositoumukset osa Kiertotalouden green dealiä? Pitääkö kattositoumuksella sitoutua myös tiettyjen toimenpidealueiden edistämiseen?

Vastaus: Kyllä ovat. Maakunnat voivat halutessaan tehdä kattositoumuksen. Kattositoumuksen tekevä maakunta kannustaa, edistää ja tukee oman alueensa kuntien ja toimijoiden siirtymää kiertotalouteen. Kattositoumukseen tulee valita myös tiettyjä toimenpidealueita, joille asetetaan koko maakuntaa ohjaavia yhteisiä mittareita, tavoitteita ja toimenpiteitä. Yksittäiset kunnat tai toimijat voivat liittyä kattositoumukseen asettamalla itselleen omissa sitoumuksissa kattositoumusta tukevat tarkemmat toimenpiteet, mittarit ja tavoitteet oman toimintansa näkökulmasta.

Kysymys: Miten kattositoumusten lähtötaso arvioidaan ja miten kattositoumusta on tarkoitus mitata? Onko mittarointiin tulossa yhtenäistä ohjetta?

Vastaus: Kattositoumuksen tekijä arvioi lähtötason valittujen toimenpiteiden osalta. Mikäli lähtötaso ei ole vielä tiedossa sen arviointiin tulisi sitoutua. Mittarointiin ei ole tulossa erillistä ohjetta, mutta Kiertotalouden green deal -pohjassa on esitetty esimerkkimittareita.

Kysymys: Toimialajärjestönä meidän on luonteva kouluttaa jäsenistöä eli isännöitsijöitä kiertotalouden edistämiseen. Riittääkö sitoumukseen toimenpiteeksi koulutusten järjestäminen ja tietoisuuden lisääminen jäsenistössä?

Vastaus: Hienoa, että kiertotalouden edistämisen keinoja pohditaan myös isännöitsijöiden näkökulmasta. Koulutusten järjestäminen ja tietoisuuden lisääminen ei kuitenkaan yksin riitä sitoumuksen toimenpiteiksi. Sitoumuksessa tulisi päästä konkreettisemmin kiinni siihen millä vaikuttavimmilla toimenpiteillä isännöitsijät voivat edistää kiertotaloutta, ja millaisia tavoitteita isännöintitoimialalle voisi kokonaisuutena asettaa kattositoumuksella. Kattotason tavoiteasetanta ohjaisi yksittäisiä isännöitsijöitä edelleen asettamaan omia tarkennettuja mittareita, tavoitteita ja toimia kiertotalouden edistämiseen.

Kysymys: Millä tavoin kiinteistöalan toimialajärjestöt voisivat osallistua sitoumuksiin?

Vastaus: Toimialajärjestöt voivat halutessaan tehdä oman kattositoumuksen, jossa ne sitoutuvat kannustamaan, edistämään ja tukemaan oman toimialansa toimijoiden siirtymää kiertotalouteen. Kattositoumukseen tulee valita myös tiettyjä toimenpidealueita, joille asetetaan koko toimialaa ohjaavia yhteisiä mittareita, tavoitteita ja toimenpiteitä.

4. Toimenpiteet ja tavoitteet

Kysymys: Mitä KGD:n edellytys tavoitteiden ja toimenpiteiden ”lisäisyydestä” tarkoittaa? Voiko sitoumukseen sisällyttää toimenpiteen, josta on jo tehty investointipäätös? Onko tehty esiselvitys este toimen sisällyttämiseksi sitoumukseen, jos selvitykseen liittyviä toimia ei ole vielä edistetty?

Vastaus: Lisäisyydellä tarkoitetaan sitä, että toimenpiteitä ei ole vielä toteutettu. Toimenpiteet voivat kuitenkin olla sellaisia, jotka sitoutuja on jo päättänyt tai tehnyt esiselvityksen. Kyseeseen voivat tulla myös jo käynnissä olevat toimenpiteet, mikäli niiden kunnianhimoa kasvatetaan merkittävästi sitoumuksen yhteydessä.

Kysymys: Mikä vuosi on ajateltu tavoitteiden lähtötasoksi, eli vertailuvuodeksi?

Vastaus: Tavoitteiden lähtötasoksi eli vertailuvuodeksi tulisi valita mahdollisimman tuore saatavilla oleva tieto ja ajankohta.

Kysymys: Jos muutosalueiden sisältöihin löytyy sopiva toimenpide-ehdotus tai mittari annettujen ehdotusten listauksen ulkopuolelta, niin toivotaanko siitä etukäteiskeskustelua ministeriöiden tai kotipesien kanssa vai voiko ehdotukset tehdä suoraan lomakkeella? Voiko sitoumuksen vain laittaa tulemaan, kun sitoutujan päässä ja näkökulmasta on kuvio selvillä?

Vastaus: KGD-valikoiman ulkopuolisista toimenpide- ja mittariehdotuksista ei ole välttämätöntä käydä etukäteiskeskustelua ministeriöiden tai kotipesien kanssa, vaan sitomusehdotukset voi suoraan lähettää lomakkeen/Sitoumus2050-alustan kautta. Arviointiryhmä antaa kommentteja ja kehitysehdotuksia kuhunkin sitomusehdotukseen.

5. Käytännön asioista: viestintä, aikataulu ja tiedot

Kysymys: Onko Kiertotalouden green dealille yhtä nettisivua, jossa on saatavilla kaikki olemassa oleva tieto sitoumusta suunnitteleville/pohtiville?

Vastaus: Kiertotalouden green dealin oleelliset tiedot löytyvät [ympäristöministeriön KGD-verkkosivulta](#) sekä loppukesästä 2024 alkaen myös [Kiertotalous-Suomen sivuilta](#). Lisäksi [Sitoumus2050-alustalla](#) tullaan julkaisemaan kaikki perustiedot ja ohjeet KGD-sitoumusten laadintaan sekä valmiit sitoumukset, mutta esimerkiksi tapahtumatietoja Sitoumus2050-sivustolla ei ylläpidetä.

Kysymys: Ovatko Webropol-lomakkeen tiedot saatavilla myös kokonaisena tiedostona, jotta kaikki kysymykset näkisi kerralla?

Vastaus: Webropol-lomakkeen kysymykset yhtenä tiedostona nyt [Kiertotalouden green dealin nettisivulta](#).

Kysymys: Minkä substanssialueiden on kaavailtu kuuluvan Finnish Green Building Counciliin vastuulle?

Vastaus: GBC Finlandin vastuulle on kaavailtu Resurssiviisas rakennettu ympäristö -muutosalueen kotipesätoimintaa.

Kysymys: Ovatko nk. ensiaallon sitoutujien toimenpidetäsmennykset ja toimenpiteisiin liittyvät mittarit julkisia?

Vastaus: Sitoumusluonnoksia ja arviointiryhmän niihin esittämää palautetta ei julkaista. Valmiit sitoumukset julkistetaan Sitoumus2050-alustalla.

Kysymys: Kuinka kauan arviointiryhmän työhön varataan aikaa ja miten hyväksymisprosessi aikataulutus kannattaa tehdä? Milloin arviointiryhmän kokoukset järjestetään?

Vastaus: Arviointiryhmän syksyn aikataulut (kolme kokousta) julkistetaan [Kiertotalouden green dealin nettisivuilla](#) kesän aikana. Sitoumukset on toimitettava verkkoalustalla viimeistään kolme viikkoa ennen arviointiryhmän kokousta. Seuraava kokous on 29.8.2024. Poikkeuksena on elokuun aikataulu: jos sitoumus on valmistumassa kesän aikana ja se halutaan arviointiryhmän seuraavaan käsittelyyn elokuun lopulla, niin sitoumusluonnos tulisi toimittaa ministeriöön tiistaihin 13.8.2024 mennessä. Arviointiryhmän palaute ja mahdolliset muutospyyntö-/ehdotukset annetaan sitoutujille elokuun lopulla. Sitoumusta on mahdollista kehittää ja täydentää arviointiryhmän kommenttien ja palautteen perusteella.

Sitoumus toimitetaan [Webprobol-lomakkeella](#) (jos lähetys tehdään jo kesäkuussa) ja Sitoumus2050-alustalla (mikäli lähetys tehdään heinä- tai elokuussa).

6. Arviointi

Kysymys: Onko arviointiryhmälle halutumpia/arvostetumpia yksittäisen toimijan tekemä sitoumus vs. ekosysteemi/arvoketjua edustavien toimijoiden yhdessä tekemä sitoumus?

Vastaus: Arviointiryhmä ei arvota erilaisia sitoumuksia toisiinsa nähden eli ne ovat samanarvoisia. Kannustamme kuitenkin konsortioiden ja ekosysteemien yhteisiin sitoumuksiin, joista parhaassa tapauksessa voisi myöhemmin muodostua ko. muutosalueen systeeminen lippulaivanhanke.

Kysymys: Onko arviointiryhmän tarkoitus asettaa sitoumuksia paremmuusjärjestykseen? Miten asettuu rima hyväksyttävien ja ei-hyväksyttävien sitoumusten välille?

Vastaus: Sitoumukset joko hyväksytään tai hylätään, eli niitä ei aseteta paremmuusjärjestykseen. Rimana asettaminen hyväksyttävien ja ei-hyväksyttävien sitoumusten välillä on tapauskohtaista. Sitoumusten hyväksymisessä käytetään seuraavia arviointikriteerejä:

- 1. Valittujen toimenpiteiden vaikuttavuus** sitoutujan oman toiminnan/toimialan näkökulmasta on riittävä. *Sitoumukseen valitut toimet eivät voi olla vain pientä muutosta/parannusta nykytoimintaan nähden, ja valittujen toimenpiteiden tulee kohdistua riittävässä määrin sitoutujan ydintoimintaan. Sitoumuksia arvioidaan kokonaisuutena.*
- 2. Toimenpiteille asetetut tavoitteet ovat kunnianhimoisia kiertotalousohjelman luonnonvaratavoitteiden näkökulmasta.** *Asetetut tavoitteet tukevat muutosalueen ja toimenpidealueiden yleisiä suuntaviittoja.*
- 3. Toimenpiteet täyttävät seuraavat kriteerit:**
 - Toimenpiteet tukevat Kiertotalouden strategisen ohjelman luonnonvaratavoitteita.
 - Toimenpiteet edistävät ilmastopäästöjen vähentämistä tai kasvattavat hiilinieluja.
 - Toimenpiteet edistävät muita positiivisia ympäristövaikutuksia tai eivät ainakaan tuota merkittävää haittaa muille ympäristötavoitteille (DNSH).

7. Raportointi

Kysymys: Kolmen vuoden raportointiväli riittää hyvin seuraamiseen, mutta onko se liian pitkä se ohjaamiseen?

Vastaus: Sitoumuksia voi halutessaan päivittää jo matkan varrella ennen ensimmäistä raportointia vuonna 2027 ja kannustammekin siihen vahvasti.

Kysymys: Tullaanko lähtötiedot/lähtötilanne todentamaan ja miten todennus toimii raportoinnin yhteydessä?

Vastaus: Lähtötilannetta ei todenneta ministeriöiden tai arviointiryhmän toimesta, vaan arvioinnissa luotetaan sitoutujan antamiin tietoihin.